

Lehdistötiedote

Julkaistavissa 8.1.2007 klo 10.00

Työtä eri elämänvaiheissa ja ajankäyttö – Äidit ja ikääntyvät

- Eurooppalaisten ajankäyttö on samankaltaistumassa, mutta Suomessa pienten lasten vanhemmilla ja ikääntyvillä työntekijöillä on muista maista poikkeavia ongelmia työn ja muun ajankäytön yhteensovittamisessa.
- Naisten kokonaistyöaika, johon lasketaan ansio- ja kotityöt, on miesten vastaavaa pidempi. Erot näkyvät etenkin nuorten naisten kohdalla.
- Naiset tekevät koko ikänsä kotityötä 9 tuntia viikossa miehiä enemmän. Lasten saanti muuttaa usein pysyvästi naisten ajankäyttöä, kun alle kolmevuotiaista lapsista vain neljännes on kodin ulkopuolisessa hoidossa
- Kotityön määrä ei vähene iän myötä. Niiden tekeminen kasvattaa eläkkeelle siirtymisen todennäköisyyttä. Kotityön lisääntyessä 7 tunnilla viikossa eläkkeelle siirtymisen todennäköisyys kasvaa 13 %.

Eurooppalaisten elämäntyyliä ovat samankaltaistumassa

Miehet tekevät Euroopan unionin maissa kotityötä aiempaa enemmän. Naisten kotityön määrä ei ole noussut viime vuosikymmeninä. Suomessa pienten lasten äitien pysyminen pitkään poissa työelämästä ja ikääntyvien kasvanut tarve vapaa-aikaan ja kodin piirissä tapahtuvaan työhön aiheuttavat kuitenkin omat erityiset ongelmansa. Työn ja vapaa-ajan yhteensovittamista ovat Tilastokeskuksen ajankäyttöaineistolla selvittäneet ETLAn tutkimuspäällikö Hannu **Piekkola** ja tutkija Olli-Pekka **Ruuskanen**.

Työn ja vapaa-ajan yhteensovittaminen näyttää olevan haastavinta kahdessa elämänvaiheessa: perhettä perustettaessa ja eläkkeelle siirryttäessä.

Naiset tekevät 9-12 tuntia enemmän kotityötä viikossa

Suomessa naiset tekevät viikossa kotityötä 9 tuntia enemmän kuin miehet (27 tuntia) ja eri elämänvaiheissa perheissä 12 tuntia enemmän kuin miespuoliso (27 tuntia). Naisten ansiotyötuntien kasvu vähentää kotityötä niin, että kokonaistyöaika (ansiotyö + kotityö) on 55–66 tunnin välissä. Etenkin nuorten naisten kokonaistyöaika on merkittävästi miesten kokonaistyöaikaa pitempi. Myöhemmällä iällä erot kokonaistyöajassa kaventuvat ja ovat puolisoitten elinvaiheittaisessa tarkastelussa 2–3 tuntia. Erot selittyvät osin sillä, että naisilla on enemmän kotitöitä, jotka ovat lähellä vapaa-ajan toimintoja. He saattavat esimerkiksi katsella televisiota tai kuunnella radiota samanaikaisesti kotitöiden tekemisen kanssa.

Suomessa äidit ovat pitkään pois työelämästä

Lasten saanti muuttaa pysyvästi monien naisten ajankäyttöä. Osasta naisia tulee nykyisin jälleen paljon kotitöitä tekeviä eli ajankäyttö muuttuu pysyvästi perhettä perustettaessa. Ajankäytön muutoksiin ja jäämiseen pitkäksi aikaa pois työelämästä on yhtenä syynä lasten kotihoitojärjestelmä. Suomessa alle kolmevuotiaista lapsista on kodin ulkopuolisessa hoidossa vain 25 prosenttia, Ruotsissa puolet ja Tanskassa kaksi kolmasosaa.

Pitkä poissaolo työelämästä vaikeuttaa mahdollisuutta löytää koulutusta vastaavaa työtä. Työelämään on helpointa palata heti äitiysloman jälkeen. Kodinhoitotukiperiodin jälkeen se voi olla vaikeampaa myös koulutetuille. Naisten urakehityksen ja työllisyyden näkökulmasta perhepolitiikalla tulisi pyrkiä varmistamaan pienten lasten äitien joutuisampi paluu työelämään.

Pohjoismaissa myös isillä tuplataakkaa

Euroopassa pienten lasten vanhemmilla – sekä miehillä että naisilla – on vapaa-aikaa 5 tuntia vähemmän kuin muilla. Ruotsissa, Iso-Britanniassa ja Saksassa pienten lasten isät tekevät paljon palkka- ja kotityötä. Heidän tuplataakkansa on jopa suurempi kuin äitien. Perhepolitiikka, joka mahdollistaa myös isien jäämisen kotiin lasta hoitamaan, vähentää isien tuplataakkaa ja edesauttaa äitien paluuta työelämään.

Kotityötä tekevät siirtyvät helpommin eläkkeelle

Ansiotyön ulkopuolisella ajankäytöllä voi olla vaikutusta eläkepäätöksiin. Etenkin kotityöllä on merkitystä.

Kun kotityön laskennallinen arvo otetaan huomioon, sen lisääntyminen eläkkeelle siirtymisen jälkeen nostaa uudessa eläkejärjestelmässä keskimääräisen korvausasteen 70 prosentista 120 prosenttiin (täysi korvausaste on eläketulo ja kotityön arvo jaettuna palkkatuloilla ja kotityön arvolla ennen eläkkeelle siirtymistä). Toisin sa-

noen kokonaistulot voivat kotityön arvo huomioon ottaen olla eläkkeellä 15 prosenttia suuremmat kuin työelämässä, kun kotityön laskennallisena arvona käytetään kunnallisen kodinhoitoavun kustannuksia.

Kotityöhön voi lisäksi liittyä aktiivisen vapaaajan pürteitä tai sitten se täyttää päättyneen ansiotyön jättämää tyhjiötä. Kun miesten kotityön määrä kasvaa suhteellisesti enemmän eläkkeelle siirryttäessä, kotityöllä on yllättäen vaikutusta etenkin miesten eläkepäätöksiin. Jos kotityö käsittää esimerkiksi auton tai talon korjaamista tai puutarhanhoitoa, miehet voivat rinnastaa sen myös aktiiviseen vapaa-aikaan, Kotityön lisääntyminen 7 tunnilla viikossa jo työaikana kasvattaa eläkkeelle siirtymisen todennäköisyyttä 13 prosentilla.

Osa-aikaisten osuus on Suomessa pieni

Työviikon pituus säilyy samanlaisena yli elämänvaiheiden huolimatta siitä, että lasten ollessa pieniä myös isillä olisi tarve lyhyempään työviikkoon. Ikääntyneillä taas tarpeet lyhentää työviikkoa terveyteen ja vapaa-aikaan liittyvistä syistä ovat kasvamassa. Työajan joustoille, työaikapankeille ja muille joustavan työajan järjestelmille on selvä tilaus. Suomessa osa-aikaisten osuus työtä tekevästä on pieni. Alle 30 tunnin työviikkoa tekevien osa-aikaisten osuus on 18 prosenttia, joka on samansuuruinen kuin Espanjassa ja Italiassa. Esimerkiksi Ruotsissa, Tanskassa, Saksassa ja Iso-Britanniassa osa-aikaisten osuus on jopa 40 prosenttia tai enemmän.

Kotityöpalveluiden saatavuus markkinoilta on tärkeää sekä ikääntyneille että lapsiperheille

Kotityön määrä ei vähene iän myötä. Koska kotityö vaikuttaa sekä äitien paluuseen työelämään että eläkepäätöksiin – ennen muuta miesten – markkinoilta ostettavia kotityöpalveluita on syytä tukea. Näin voidaan vähentää rutiinomaista kotityötä, joka voi eniten alentaa naisten osallistumista työmarkkinoille.

Tutkimuksen taustaa

Tutkimus perustuu VETO-ohjelman rahoittamaan projektiin ”Työn ja vapaa-ajan yhteensovittaminen”. Työtä eri elämänvaiheissa ja ajankäyttö – Äidit ja ikääntyvät on julkaistu Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja sarjassa (no 2007:73, Etlä B-sarja 225). Tutkimus perustuu Tilastokeskuksen vuoden 2000 ajankäyttöaineistoon, ja on ladattavissa osoitteesta www.stm.fi > julkaisut.

Lisätietoja:

Tutkimuspäällikkö Hannu Piekkola, ETLA
puh. (09) 60990 246 tai (0500) 543 138
hannu.piekkola@etla.fi

Tutkija Olli-Pekka Ruuskanen, ETLA
olli-pekka.ruuskanen@etla.fi

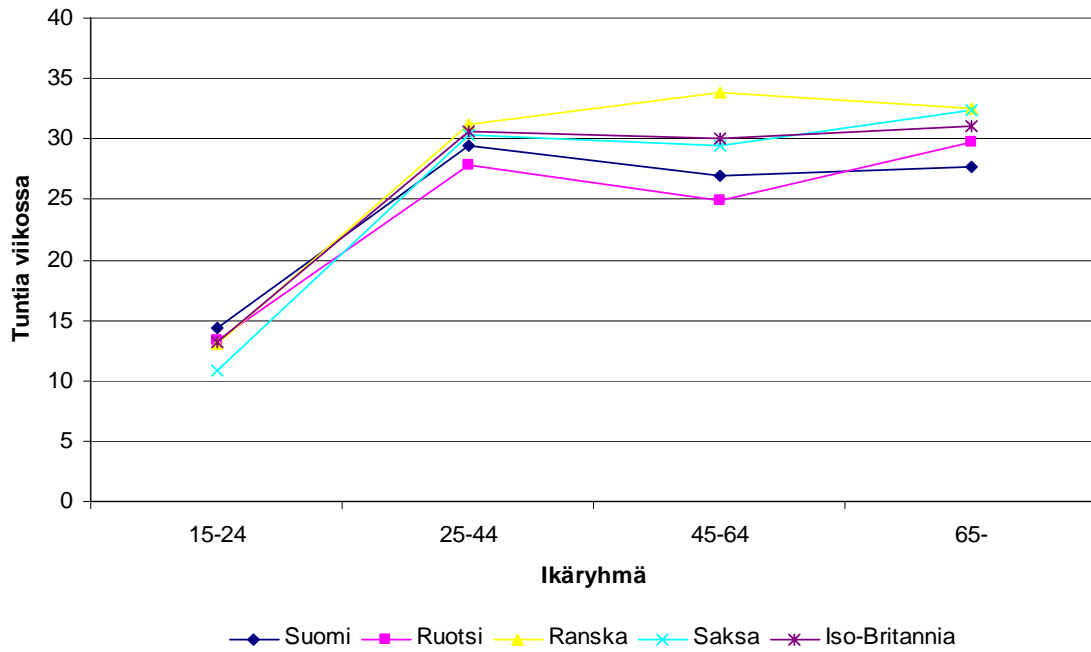
Apulaisosastopäällikkö Rolf Myhrman, STM p.
(09) 160 73831, GSM 050 5599173

Projektin kotisivu www.etla.fi/veto

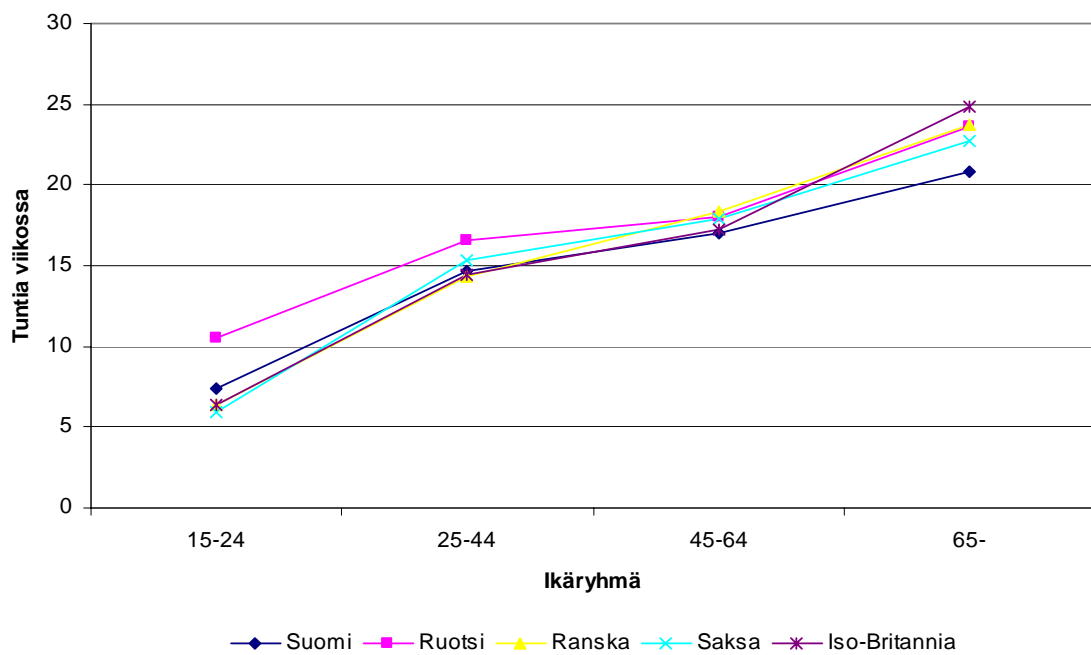
Lehdistötilaisuuden esitysmateriaali on haettavissa osoitteesta

<http://www.etla.fi/index.php?action=news&id=102>

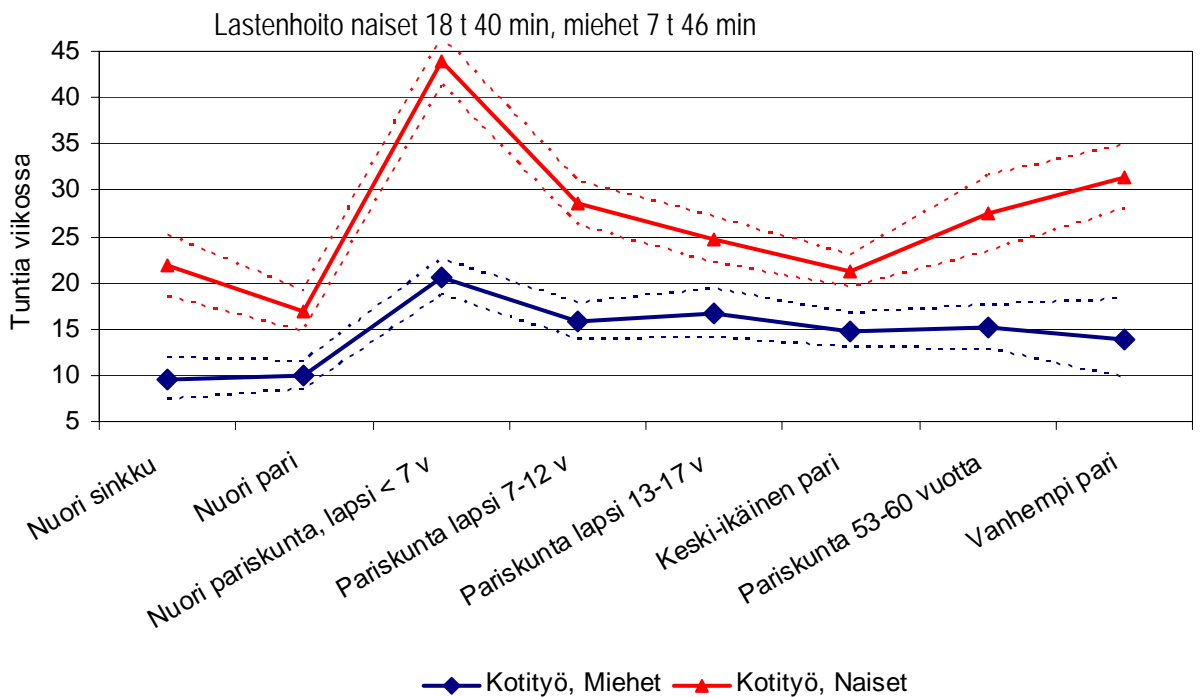
Kuvio 1. Naisten kotityö ikäryhmittäin Euroopassa

Kuvio 2. Miesten kotityö ikäryhmittäin Euroopassa

Kuvio 3. Kotityö eri elämänvaiheissa vuonna 2000 (sis. 95% luottamusvälit)

Kuvio 4. Kokonaistyö (ansiotyö + kotityö) eri elämänvaiheissa vuonna 2000 (sis. 95% luottamusvälit)

